

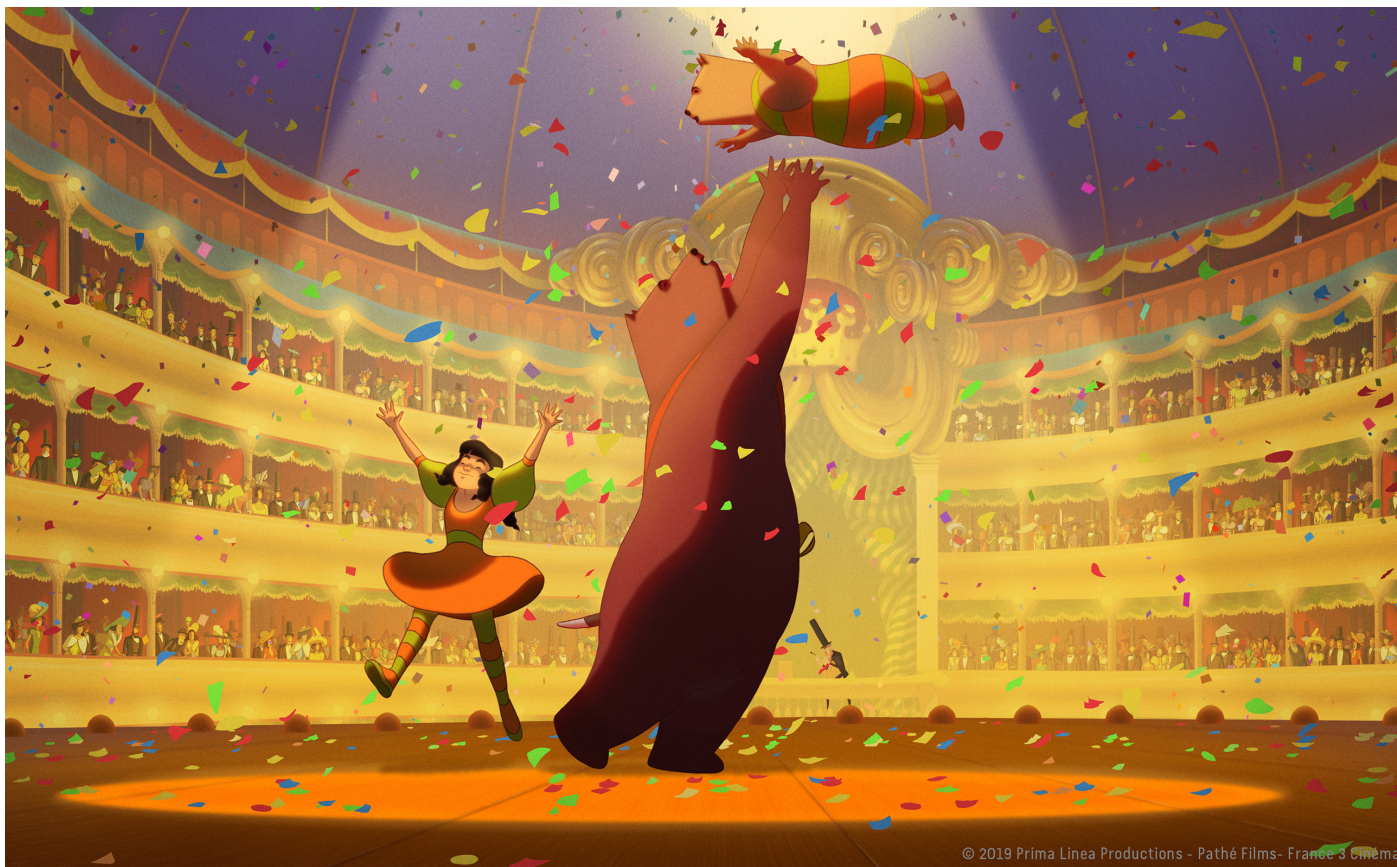

Bild: TriArt

Sagan om björnarna som erövrade Sicilien

Björnarnas konung Léonce son Tonio är försvunnen. Tillsammans med sin stam ger han sig ut på en minst sagt äventyrsfylld resa för att hitta honom. Färden leder till människornas rike bortom bergen. På vägen dit möter de allt från monster till demonögda vildsvin. Kommer Léonce att hitta sin son? Och kommer björnar och människor att kunna leva tillsammans?

EN FILMHANDLEDNING FRÅN SVENSKA FILMINSTITUTET
Rekommenderad för årskurs 2 - 5

Svenska
Filminstitutet

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Åldersrekommendationen, som här sträcker sig mellan årskurs 2 och 5 är just en rekommendation. Man väljer själv om man vill ta upp ett eller flera teman ur frågeställningarna och/eller om man kan viga lite mer tid till fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Du känner dina elever bäst och vet vad som kan vara relevant och intressant just för dem. Med den här handledningen kan man även använda klipp ifrån filmen för att ha ett tydligare underlag och stöd för minnet.

Innan filmen

Innan ni ser en film, vare sig ni kliver in i biosalongen eller bänkar er i klassrummet, kan det vara bra att förbereda eleverna inför visningen. Dels för att sätta in eleverna i rätt sammanhang, men även för att göra dem nyfikna. *Sagan om björnarna som erövrade Sicilien* är Lorenzo Mattozzis första animerade långfilm.

Bilderna och miljöerna i filmen är såväl vackra som fantasieggande. Vi som tittare rycks med i den magiska framställningen där en del bildrutor är som små egna konstverk. Men bakom den fantasifulla och lekfulla miljön döljer sig en annan verklighet, den metaforiska och svårtolkade. Som barnfilm håller *Sagan om björnarna som erövrade Sicilien* emellanåt en hög abstraktionsnivå. Det kan därför vara bra att diskutera vissa centrala begrepp tillsammans med eleverna innan ni ser filmen. Arv/miljö, girighet, maktbegär, hur det är att

leva i naturen, kulturell bakgrund, kollektiv bestraffning, metaforer och liknelser är exempel på begrepp och fenomen som kan vara bra att diskutera före filmvisningen.

Handling

Vi möter den självsäkra och sprudlande Gedeone samt dennes följeslagare, flickan Almerina. Tillsammans turnerar de Sicilien runt och underhåller byarnas befolkning med sina fantasifulla och spännande sagor. En dag bestämmer de sig för att övernatta i en mörk och kuslig grottgång. Almerina är rädd och vill ha garantier på att det inte finns några björnar i grottan. Gedeone förklarar att det inte har funnits några björnar på Sicilien på evigheter. Men plötsligt hör de ett läskigt ljud och framträder en reslig och skräckinjagande björn. Gedeone och Almerina förstår snabbt att de bara kan komma undan genom att underhålla den objudna gästen. De börjar berätta sin fantastiska historia, skräckberättelsen om Björnarna som erövrade Sicilien.

Orden ”Det här hände för länge sedan. På den tiden då odjuret var goda och människorna onda” inleder duons berättelse. Bland majestätiska berg och avgrundsdjupa dalar bor Léonce, björnarnas konung. Vid floden lär Léonce ut fiskets ädla konst till son Antonio. Plötsligt händer det som inte får hända. Samtidigt som Léonce fortsätter att fänga fisk förs Antonio iväg av forsen. Léonce kan inte hitta sin förlorade son någonstans. Bedövad av sorg upphör han att leda sin klan som välter i den hårda vintern. Klanens äldste, Teofil, försöker övertyga Léonce att hans son faktiskt kan ha överlevt och befinner sig nere i dalen. Han berättar om en svunnen tid då björnar och människor levde tillsammans.

Bild: TriArt

I scenen därpå befinner vi oss i människornas rike, där hertigen över Sicilien bor i ett pampigt palats. Han får besök av byns egen magiker, tillika professor, De Ambrosiis. Han berättar att stjärnorna förutspått en katastrof i form av en björninvasion. Hertigen förlitar sig dock på magikerns trollstav. Han samlar sina trupper och ger sig av mot de analkande björnarna. De godtrogna björnarna har ingen chans, men istället för att retirera förbereder de ett motanfall. De rullar gigantiska snöklot och låter dem rulla ned mot människorna från klippavsatser. Människorna tvingas dra sig tillbaka.

Kort därpå möter björnarna magikern. De berättar att de letar efter Léonces son och Léonce ber honom använda en besvärjelse för att hjälpa honom. När björnarna lagt sig för att vila väcks de av att de attackeras av ursinniga vildsvin. Magikern förbarmar sig över dem och förvandlar oskadloiggör vildsvinen med en trollformel. Björnarna firar segern och hyllar sin nya vän.

Hertigen fångar upp magikern och befäller honom att hjälpa till att ta fast björnarna. Han tar med dem till ett spökslott men strategin att skrämma ihjäl dem misslyckas. Björnarna bjuder istället in de döda, spökliknande björnarna, till en dans. Léonce möter Teofils spöke som berättar att han inte mött Antonio i de dödas värld. Han måste alltså fortfarande vara vid liv.

Hertigen och magikern tvingas nu ta till drastiska åtgärder och lurar björnarna till värdshuset De Tre Topparna. Vid entrén möts de av värdshusvärden, ett troll som snart låter förvandla sig till en gigantisk katt. Katten

försöker äta upp björnarna och lyckas få i sig några munsbiter, men blir till slut besegrad av Léonce.

Léonce och hans klan anländer till stadsmuren i staden där hertigen bor. De försöker förklara att de har fredliga avsikter, men hertigens armé beordrar attack. Trots att de blir beskjutna lyckas de till slut ta sig in. Väl inne hamnar de mitt i en pågående cirkusföreställning där Tonio balanserar på en lina ovanför dem. Léonce springer mot honom med öppna armar, men hertigen höjer sin pistol och skjuter Tonio som faller död mot marken. Léonce bönfaller magikern att rädda hans pojke och snart har han stöttning av hela publiken. Magikern använder sin sista besvärjelse, svingar sin trollstav och Tonio vaknar upp. Så slutar Gedeons och Almerinas skröna. De Ambrosiis förlorar sin magi, Léonce bli konung i dalen och björnar och människor börjar att leva i symbios med varandra.

Tillbaka i grottan har björnen lyssnat på hela berättelsen. När den är slut konstaterar han skrattande: ”Jaså, det är så människor berättar historien? För oss björnar så fortsätter den”. Nu blir rollerna ombytta, björnen berättar och Gedeone och Almerina är ivriga åhörare.

Tillbaka i staden har Tonio vuxit upp. Han bär människokläder och umgås mer med människor än med björnar, särskilt med flickan Almerina. Léonce försöker förgäves påminna honom om sin björninsikt. Såväl björnar som människor lever i harmoni tillsammans. Men en dag blir magikerns trollstav, som är på väg att åter börja fungera, stulen. Léonce meddelar att den skyldige har tre dagar på

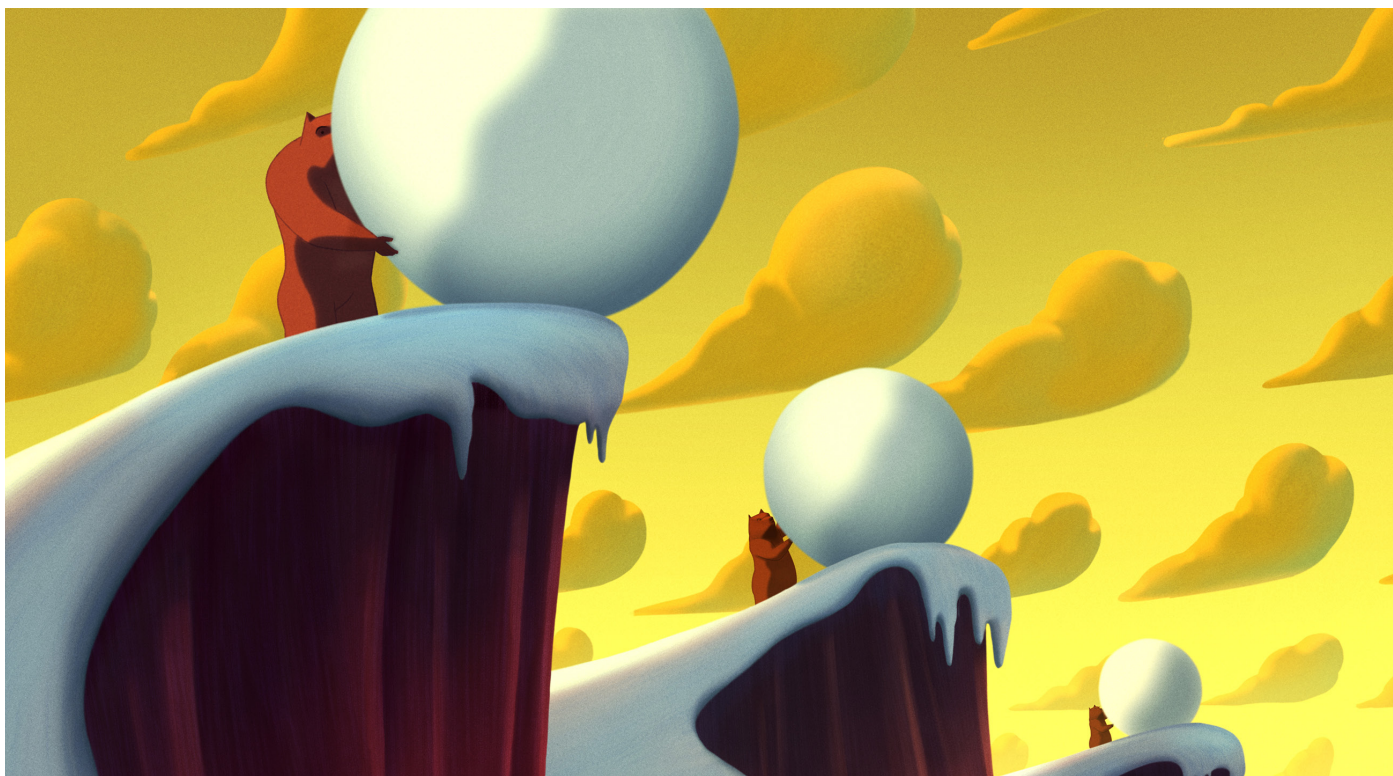

Bild: TriArt

Bild: TriArt

sig att lämna tillbaka den, annars kommer alla att bestraffas. Magikern anklagar kungen för att enbart misstro människorna och de blir osams. Kort därefter är det inbrott i kungarikets bankvalv. Magikern pekats ut som gärningsman och placeras i fängelsehålan. Tonio vägrar tro att han skulle vara skyldig och tillsammans med Almerina söker han upp magikern i fängelset. De lovar att de ska få ut honom. På vägen hem upptäcker de en palatsliknande byggnad de aldrig sett förut. Fyllda av nyfikenhet går de in och möts av ett stort antal björnar som dricker honungslikör, spelar roulette och frossar i mat. Även Tonio lockas att dricka. Léonce blir tipsad om vad som försiggår och när han anländer bestämmer han sig för att kasta sin oregerlige son i fängelset, medan Almerina förbjuds att komma in i kungens palats. Léonce är ivrigt påhejad av sin björnvän Salpetre. Magikern, Tonio och Almerina förstår dock att Salpetres egentliga intention är att störta kungen och ta hans plats på tronen. För att hejda hans planer lockar de fram den farliga havsormen som är nära att förgöra staden. I kampen mot ormen skadas Léonce och i en dramatisk scen lyckas Tonio slutligen besegra den. På Léonces dödsbädd försonas far och son och Léonce ber magikern om ursäkt. Han uppmanar sin björnstam att återvända upp till bergen och lämna alla sina ägodelar för att istället leva som de björnar de är. Björnarna lämnar människornas rike för att slutligen komma hem igen.

Filmen och läroplanen

Sagan om björnarna som erövrade Sicilien handlar om ett gäng björnar som försöker leva i människoriket. I en vilt främmande kultur tvingas de vidta vissa förändringar och anpassningar för att bli accepterade, för att smälta in. De försöker leva sida vid sida med människorna. Filmen berör därmed en rad teman som är såväl relevanta som

viktiga att diskutera i klassrummet. Filmen kan användas i syfte att diskutera skolans värdegrundsarbete samt viktiga begrepp i samhällskunskap och religion. Enligt skolan ska läroplanen motverka främlingsfientlighet och dessutom främja förståelse för andra människor och kulturer.

- Diskutera hur björnarna anpassar sig när de bor i människoriket. Vems regler och villkor gäller?

I läroplanen för samhällskunskap står det att "ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer". Björnar och människor lyckas till en början att leva tillsammans, men ju längre tid som går desto svårare får de att samarbeta.

- Varför tror ni att många människor har svårt att leva tillsammans? Handlar det om okunskap, dålig förståelse och brist på respekt för den andre? Eller finns det helt andra anledningar? Vad kan vi, som enskilda individer, göra för att göra det lättare för oss människor att leva sida vid sida? Hur kan vi lära av varandra istället för att döma varandra?

Filmen är vidare ett effektivt verktyg när det handlar om att diskutera begrepp som empati, förståelse och respekt.

Filmens form och innehåll

Fabel med en sensmoral

Berättelsen om *Björnarna som erövrade Sicilien* kan liknas vid en fabel. En fabel är en kort berättelse som är skriven eller berättad i syfte att lära ut något. En lärdom som ska förbereda små barn för livet som stundar. Man

Klipp 1
Källa: TriArt

brukar då prata om en sensmoral, alltså den moraliska slutsatsen i berättelsen. Den kan till exempel handla om att man ska arbeta flitigt och inte slösa bort tiden, att man ska vara nöjd med det man har eller att man inte ska ljuga. I de olika rollerna brukar det finnas förmänskligade djur, alltså djur vars yttre form ser ut som just djur såsom vi känner dem, men som samtidigt innehar människoliknande egenskaper. Detta är mycket vanligt i exempelvis Disneys olika filmer.

- Vilka Disneyfilmer känner ni till? Har ni någon favorit? Varför just den?

Titta på [klipp 1](#).

Scenen som skildrar vildsvinens attack är klassiskt animerad med starka färger och storslagen dramatik.

- Vad kände ni när ni såg vildsvinen? Rädsla? Hopp? Spänning? På vilket sätt skiljer sig scenen från animerade filmer ni brukar se, som exempelvis Disneyfilmer?

En annan kännetecknande sak med en fabel är som nämnts att de brukar innehålla en sensmoral, alltså en form av lärdom som ska sammanfatta budskapet.

- Går det att hitta någon sensmoral i *Sagan om börnarna som erövrade Sicilien*? Vilken i sådana fall?

Ett urgammalt sagomotiv, som även gestaltas i denna film, är att några huvudkaraktärer går in genom en dold, hemlig port eller tunnel till den andra sidan, till en värld bortom vår egen. En värld där andra sidor hos dig själv kan få chans att visa sig.

- Kan ni hitta fler sagoteman i filmen?

Kollektiv bestraffning

När magikerns trollstav blivit stulen talar Léonce till

folket. Han är märkbart irriterad och hotar folket med en bestraffning som brukar kallas kollektiv bestraffning. Det innebär i korta drag att man frångår principen om att varje person ska bedömas efter sina egna handlingar och istället utsätter en grupp kollektivt för ett straff som en påföljd för något som samtliga inte begått. Kollektiv bestraffning är brottsligt.

- Kan ni ge andra exempel än det i filmen på kollektiv bestraffning? Kan ni komma på någon gång då ni och era vänner har utsatts för kollektiv bestraffning? Vilken situation var det? Hur kändes det?

Filmens metaforer och berättelse

En metafor kan närmast beskrivas som ett bildligt uttryckssätt där likheter byts ut mot begrepp som liknar det ursprungliga. En metafor kan vara svår att tolka och förstå och så kan fallet vara även i denna film.

Filmkritiker världen över ser filmen som en metafor till hur samhällseliga konstruktioner i vissa fall kan leda till förfall och olycka. En sådan metafor skulle kunna vara att människor med olika kulturell bakgrund lever vitt åtskilda liv och därmed har svårt att samarbeta och till och med att leva tillsammans.

- Hur tolkar ni filmens metaforer? Vad tror ni att börnarna respektive människorna ska representera? Varför tror ni det?

Samtidigt vet vi att filmen är rekommenderad från 7 år. En gräns som har blivit föremål för diskussioner då vissa filmkritiker menar att det kan vara svårt för barn att förstå den underliggande handlingen. Samtidigt säger regissören, som en motreaktion, att det till och med kan vara bra och eftersträvarsvårt att barn inte förstår allt i en film. "Det är till och med viktigt att de inte för-

Klipp 2
Källa: TriArt

står allt, att de projicerar sin egen fantasi i filmen” (Le Temps 9 oktober 2019).

- Tycker ni att man som tittare måste förstå alla nyanser och vändningar i en film? Eller går det istället att enbart njuta av de fina färgerna, den vackra musiken och den spännande resan som björnarna ger sig ut på? Känns filmen för svår?

Titta på [klipp 2](#).

I klippet blir det tydligt för oss tittare att det finns två berättelser i filmen. Dels sagan om björnarna som erövrade Sicilien samt berättelsen om det lilla teatersällskapet som berättar sagan för oss.

- Vilka effekter får det faktum att det finns två berättelser?
- Första halvan av filmen berättas av det lilla teatersällskapet och den andra av björnen. På vilket sätt formas berättelsen av den som berättar den?

Att leva sida vid sida

Vid en första anblick kan det faktum att björnar och människor försöker leva tillsammans ses som ett charmigt försök att förena djurlivet med människornas liv. Björnar och människor hittar ett sätt att leva tillsammans. Men som så många saker i livet så varar det inte för evigt. Det är som att båda inser att de är för olika för att kunna leva tillsammans. Människorna anklagar björnarna för att de skyller alla stölder på människorna samtidigt som björnarna börjar leva på ett sätt som liknar det mänskliga livet. De spelar roulette, dricker drinkar och föredrar rökt lax framför rå, egenfångad. De glömmer sitt ursprung, sina drifter och lever istället i lyx

och bekvämlighet. Dessutom drabbas båda grupperingarna, såväl björnar som människor, av missunnsamhet och maktbegär vilket mynnar ut i konflikter och dåliga relationer.

Detta faktum, att björnar och människor inte förmår leva tillsammans, kan tolkas som ett sätt att visa att djur har svårt att anpassa sig till nya miljöer och livsvillkor. Men å andra sidan kan det dras paralleller till nutiden och den dystra verklighet som många av oss lever i. Människor världen över utsätts dagligen och systematiskt för diskriminering, våldsam misshandel, rasism och sexuella övergrepp. Något som vi brukar kalla ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

- Vad är egentligen en mänsklig rättighet? Diskutera vad FN och andra aktörer gör för att alla människor i världen ska få möjlighet att leva ett liv i frihet.

Leva i harmoni med naturen

Naturen spelar en viktig och central roll i filmen. Det är i den storslagna och vackert målade naturen som den huvudsakliga handlingen utspelar sig och vi som tittare får möjlighet att drömma oss bort. Trots att björnarna möter läskiga varelser och emellanåt är nära att mista livet i de hårda striderna är det en vacker och fin miljö som skildras. Björnarna framställs som lyckliga när de får vara ett med naturen, när de tvingas fånga sin egen fisk i den vilda forsen. Vilka känslor får du när du kommer ut i naturen? Du kanske någon gång har fått göra upp en eld för att kunna få mat, bott i tält eller till och med varit tvungen att hitta mat i skogen för att få din middag. Var det en skön känsla? Eller ville du mest komma därifrån för att istället komma hem till din bekväma soffa och ditt fungerande wi-fi?

Bild: TriArt

Lyckligt slut?

I slutet av filmen dör filmens huvudperson Léonce. Han har gjort sitt i livet och han är övertygad om att hans son är beredd att ta över som kung för björnarnas klan. Om man jämför *Sagan om björnarna som erövrade Sicilien* med Disneys filmer så har de mycket gemensamt. De har magiska inslag och dessutom förtrollningar, det förekommer såväl onda som goda varelser och barnen i filmerna måste, på egen hand, finna en väg till lycka och överlevnad. Vad beträffar det viktiga slutet på filmen så kännetecknas Disneys filmer oftast av ett lyckligt slut.

- Kan slutet i *Sagan om björnarna som erövrade Sicilien* ses som ett lyckligt slut med tanke på att huvudpersonen dör? Vad tycker ni om slutet? Sorgligt? Vackert?

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Se

Björnarna som erövrade Sicilien har många likheter med Studio Ghiblis produktioner. De har en känsla av animerad närvaro och de blandar in element som vänskap, magi, mod och fina detaljer. I filmen *Prinsessan Mononoke* möter vi andar i skogen och gudomliga vargar.

Det finns även många likheter med andra klassiska filmer, såsom *Snövit*, *Pinocchio* och *Legenden om Kung Arthur*. Det finns trollkarlar, vackra skuggor och animationer och vi som tittare får möjlighet att, får en stund, befinna oss någon annanstans. Nämligen i den drömlika och vackra tillvaron.

PRODUKTIONSINFO

Frankrike, 2029
Originaltitel: La fameuse invasion des ours en Sicile
Regi: Lorenzo Mattotti

Tekniska uppgifter

Längd: 82 minuter
Ålder: Från 7 år
Distribution: TriArt

REDAKTION

Text: Jonas Jarl
Redaktör: Anna Håkansson
Svenska Filminstitutet, april 2021

KONTAKT

filmiskolan@filminstitutet.se
<http://www.filminstitutet.se/filmpedagogik>

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.
filminstitutet.se/skolbio